

DRAGER

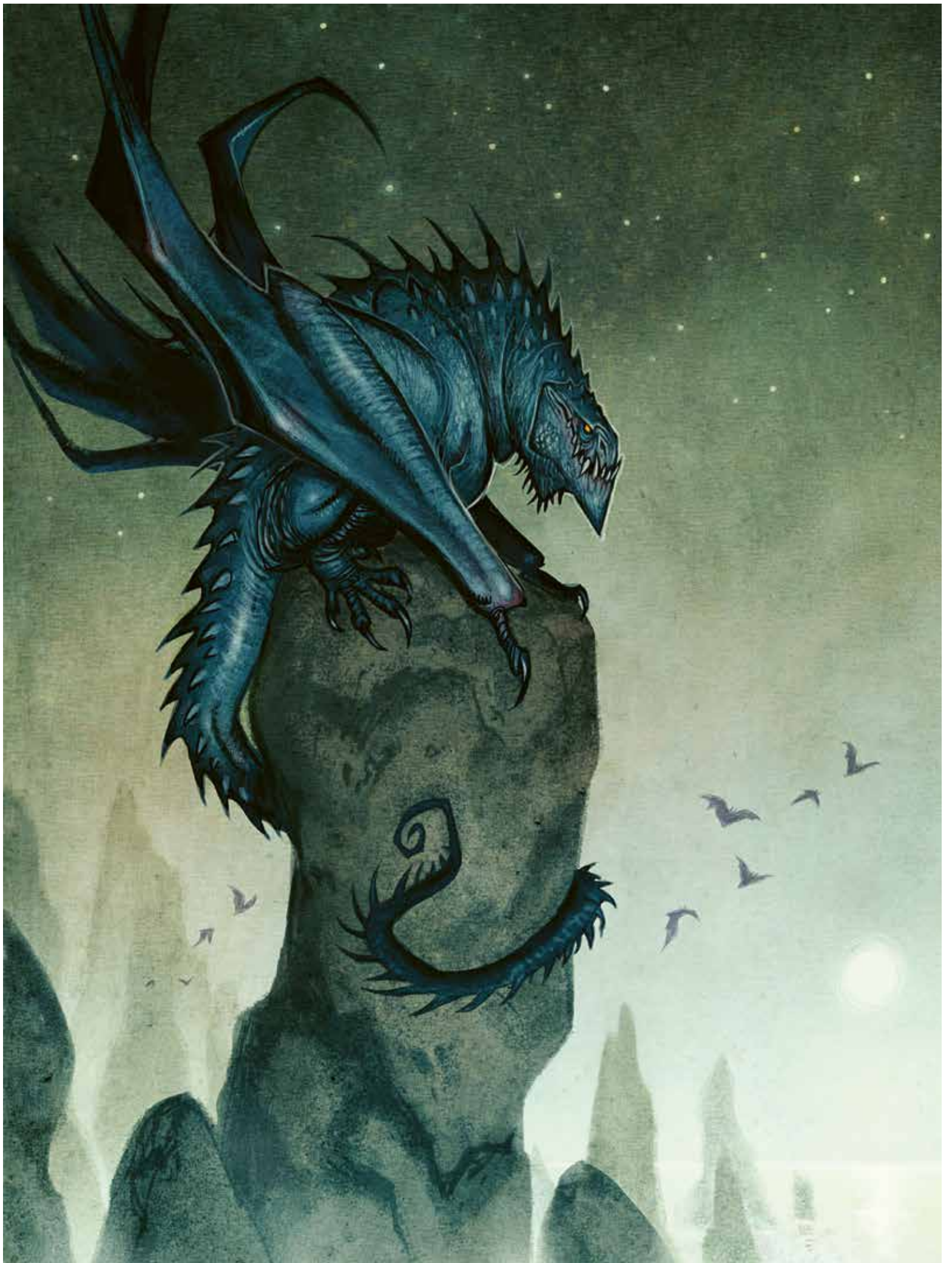
Drage i middelalderligt bestiarius (Harley 3244, British Library)

UDYRENE KONGE

Vi mennesker har i årtusinder fantaseret os til et ufatteligt mylder af væsner og uhyrer, hvormed vi befolker vores myter, eventyr og sagn. Men intet udyr synes at være så universelt og næsten uundgåeligt som dragen. Bare ordet ”drage” er i sig selv nok til at sætte fantasien i gang: glitrende skæl, knivskarpe kløer, læderagtige vinger, rækker af hugtænder i store kæber og øjne, der gløder ondskabsfuldt, dukker op i vores indre. Drager er naturens vildskab i dyreform. De er ild, røg, vulkaner, rasende storme, bugtende floder og det store, vilde, mørke hav. De personificerer alle menneskets værste sider, men også de bedste, for langt fra alle drager er onde monstre. Drager kan være nattesorte, bevingede dæmoner, der fortærer uskyldige jomfruer, grådige skattevogtere, der forvandler ædle riddere til kulstykker med deres altfortærende ånde, eller perlemorsskinnende, lykkebringende ånder, der bringer livgivende regn. For drager er ikke kun blevet betragtet som monstre – de er også blevet tilbedt som guder. Dragen kan være djævel eller engel, liv eller død, udslettelse eller frugtbarhed, ild eller vand, kaos eller orden – og sommetider det hele på én gang. Men uanset om den er ondindet eller mere føjelig, er dragen altid et symbol på magt, styrke og naturkræfter. Den japanske 1800-talsforfatter Okakura Kakuzō beskriver dragen således:

*Dragen er forandringens ånd og derfor som livet selv.
Den antager nye former tilpasset landskabet, men kan
aldrig ses i sin helhed. Den er legemliggørelsen af det
store mysterium. Skjult i utilgængelige bjerges grotter
eller sammenkrøbet i gådefulde havdyb venter den
på det øjeblik, hvor den langsomt vil vågne til live.
Den folder sig ud i stormskyerne, skyller sin manke
i mørke, hvirvlende malstrømme. Dens kløer lyner, dens
skæl glitrer i barken på regnvåde fyrretræer. Dens stemme
høres i orkanens buldren.*

Dragen er fabeldyrenes konge. Ikke fordi den savner konkurrence, for hvis der er én ting, vi mennesker er gode til, så er det at finde på rædsler at skræmme hinanden med. Men intet andet udyr er så vidt udbredt og har så naturlig en plads i vores bevidsthed. Hvor vild og frygtindgydende en grif, jætte eller manticores end er, så blegner de i sammenligning med en drage.

DRAGERNES OPRINDELSE

Vi ved ikke, hvad dragen betyder, ligesom vi ikke kender meningen med universet, men der er noget i forestillingen om dragen, der appellerer til menneskets fantasi, og derfor opstår dragen på mange breddegrader og tidspunkter. Den er, kunne man sige, et nødvendigt monster.

JORGE LUIS BORGES, ANTOLOGÍA DE LA LITTERATURA FANTÁSTICA

Troen på mytiske, dragelignende væsner findes overalt på kloden og forekommer i næsten alle kulturer. De mexicanske aztekere tilbad den fjerede slangebudd Quetzalcoatl, som herskede over vind og visdom. I Benin i Vestafrika finder vi slangeånden *Ayida-Weddo*, der i form af regnbuen holdt himmelhvelvet oppe. I den nordamerikanske ødemark finder vi hornede slanger og den skællede, menneskeædende *piasafugl*. Blandt Australiens oprindelige folk findes en anden overjordisk slange knyttet til regnbuen. Den australske *regnbueslange* var en frugtbarhedsgud, der sørgede for, at vandhullerne ikke tørrede ud, og den var desuden menneskets skaber. I vandhullerne lurede et andet monster, som ifølge nogle beskrivelser havde træk som en drage: den frygtede *bunyip*.

Alle disse myter synes at være opstået mere eller mindre uafhængigt af hinanden. Men hvorfor skulle mennesker over hele verden tilsyneladende spontant være kommet på så ensartede forestillinger om slangeagtige krybdyrsmønstre? Astronomen Carl Sagan overvejede i 1970'erne, om dragen kunne være en genetisk overført erindring fra den tid, hvor de første pattedyr levede i skyggen af de store dinosaurer. Vi mennesker skulle på en eller anden måde have arvet vores små, lodne forfædres frygt

for store krybdyr, og af dette fælles urtidsminde er dragetroen vokset frem. Ifølge denne hypotese var det ikke nødvendigt, at kultur efter kultur skulle opfinde dragen, den var der allerede fra begyndelsen, indlejret i vores gener for millioner af år siden. En lignende hypotese er, at vi – fra det tidspunkt, hvor menneskene tog de første skridt på to ben i Afrika for millioner af år siden – udviklede en instinktiv frygt for de dyr, der jagede os: slanger, store katte og rovfugle. De tre væsner, menneskene frygter og respekterer mest. Krydser man en giftslange med en løve og en ørn, får man det ultimative rovdyr – en drage. Problemet er bare, at nok passer det billede ganske godt med den klassiske, bevingede, vesterlandske drage, men langt fra med alle dragetyper. Drager antager som sagt utallige former, og ikke alle er firbenede, bevingede ildspyere.

En tredje populær teori er, at drager ganske enkelt blev opfundet for at forklare fund af dinosaurknogler og levn af andre uddøde kæmpedyr. For hvordan reagerede mennesker på et skelet fra et kæmpestort krybdyr, inden de fik kendskab til evolutionen? Men det forklarer ikke, hvorfor folk, der bebor steder, hvor der ikke findes dinosaurfossiler, har fortalt historier om drager. Norden er et godt eksempel. Her findes kun ganske få levn fra skrækøglernes tidsalder, og alligevel er drager almindelige i nordboernes myter: Sammenflettede lindorme bugter sig hen over tusindvis af runesten, og deres hoveder prydede stævnene på vikingernes berygtede drageskibe. Meget tyder på, at folk ikke har brug for støtte fra den virkelige verden for at kunne fantasere sig til nye skabninger. Myterne kom først, men derefter har ”beviser” i form af fossiler eller andre levn muligvis kunnet bidrage til at underbygge dem.

Det eneste, der synes at knytte alle verdens dragemyter sammen, er, at de på en eller anden måde er forbundet med slanger. Og det er måske dér, hunden (eller i dette tilfælde dragen) ligger begravet. Slangen er et af de farligste dyr, vi mennesker kan komme i kontakt med i hverdagen – de lever ofte tæt på os, fordi de jager de rotter og mus, som civilisationen tiltrækker. De opfattes som lidt mere truende og mystiske, fordi de (bortset fra boa- og

pytonslanger) ikke dræber med rå kropsstyrke, men med deres stærke gift. Når de samtidig har en ejendommelig, benløs krop og en truende hvæsen, er det ikke så sært, at slangen er et af de dyr, der altid har skræmt og fascineret os mest. Det har ført til had, men også respekt og endog ærbødighed. Mange kulturer har tilbedt slanger og slangeguder. Andre steder har de symboliseret ondskab og naturens mørke kræfter. Ordet drage kommer fra det græske *drakon*, som betyder slange eller drage. Forbindelsen mellem slange og drage er meget stærk. Undertiden er det svært at vide, hvor den ene begynder, og den anden ender, og i mange tidlige fortællinger skelnes der ikke mellem slange og drage.

Når alt kommer til alt, kan vi ikke sige med sikkerhed, hvordan troen på drager er opstået. Vi kan kun konstatere, at de ser ud til at imødekomme et stærkt behov hos os mennesker. Vi har brug for et monster, der symboliserer de uhæmmede naturkræfter, et dyr, der er mægtigere og farligere end alle andre levende væsner. Dragen er, som Jorge Luis Borges skriver i citatet ovenfor, et "nødvendigt monster".